

De ZOPA (Zuidooster Oplossingsgerichte Pest Aanpak)

Iedereen in actie!

Een gezonde sociaal emotionele ontwikkeling doormaken is ieder kind gegund. Hiervoor is sturing nodig en de mogelijkheid te leren met vallen en opstaan. Pesten hoort hierbij en gebeurt in een groep. Kinderen pesten op momenten dat volwassenen niet in de buurt zijn en het is voor de leerkracht hierdoor moeilijk te signaleren. Voor een prettig pedagogisch klimaat in de groep moet de leerkracht alert zijn op de signalen die in de groep worden afgegeven. Hoe eerder je de situatie aanpakt, hoe sneller je een prettige sfeer in de groep krijgt. Dit zorgt ervoor dat kinderen groeien in hun sociaal emotionele ontwikkeling, met plezier naar school gaan en er ruimte is om goed te kunnen leren.

Dit protocol geeft een overzicht van drie niveaus waarin de groep op pestniveau kan verkeren. Van 1 minst ernstig naar 3 ernstig. Ga na of je meerdere signalen van de ondergenoemde situaties herkent in jouw groep en pas zo de juiste aanpak toe. Dit doe je door de stappen te volgen die op de kaarten in de tabel zijn beschreven. Lees in dit protocol wat er, met wie, wanneer, waar en hoe moet gebeuren. Vink de punten af welke behandeld zijn en los zo het pestprobleem op.

Niveau 1: Ontbreken fijne sfeer

Het kan zo zijn dat de leerkracht aanvoelt dat er een onprettige sfeer heerst. De omgang tussen kinderen verloopt niet soepel. Kinderen hebben snel conflicten en laten weinig behulpzaamheid zien.

Signalen hiervan zijn:

- *Kinderen spelen altijd in vaste groepjes of er zijn juist geen echte vriendschappen te bemerken.*
- *Verschillende kinderen komen tijdens of na de pauze of bij de gym klagen.*
- *Zuchten, piepen en steunen van andere kinderen als een willekeurig kind een idee aandraagt of in de kring iets zegt.*
- *Sterk op elkaar letten en elkaar afkraken als er een fout wordt gemaakt.*

Aanpak niveau 1

Wat	Wie	Wanneer	Waar	Hoe
1. Een gesprek met de groep	Leerkracht en kinderen	Bij eerste signalen van onrustige sfeer in de groep	In het klaslokaal	<ul style="list-style-type: none">○ Zet de groep neer als 'goede groep'○ Uitspreken van vertrouwen in de kinderen○ Maak de groep verantwoordelijk○ Bespreek gedrag wat je WEL wil zien en maak dit zo concreet mogelijk.○ Haal de kwaliteiten (kwaliteitenspel) van de kinderen naar voren.○ Achterhaal waar de kansen liggen.
2. Extra Vreedzame Schoollessen	Leerkracht en kinderen	Bij eerste signalen van onrustige sfeer in de groep en wanneer stap 1 niet heeft geholpen.	In het klas of speellokaal	<ul style="list-style-type: none">○ Zie Vreedzame School map.○ Stuur het samenwerken○ Benoem gewenst gedrag○ Bespreek de les goed na.
3. Rots en Water	Leerkracht/gedrags-ondersteuner	Wanneer stap 2 niet voldoende heeft geholpen	In het speellokaal	<ul style="list-style-type: none">○ Pak de kaarten van Rots en Water erbij.○ Maak een afspraak met Ondersteuner gedrag indien wenselijk.○ Bespreek jouw hulpvraag○ Stel samen een plan voor de Rots en Water lessen op.○ Kom in de klas steeds terug op de Rots en Waterlessen, verweef het in de groepsnorm.
4. Vaardigheden aanleren	Leerkracht of gedrags-ondersteuner	Naast stap 3, wanneer er kinderen opvallen die vaardigheden missen die van belang zijn voor een goede sfeer in de groep.	Rustige plek	<ul style="list-style-type: none">○ Bespreek met het kind zijn/haar hulpvraag○ Bespreek met de begeleider een plan van aanpak

Niveau 2: Pesten wordt gesignaleerd.

Signalen van kinderen die direct gepest worden. Ouders, kinderen of de leerkracht merken dat er gepest wordt in de groep. Er zijn zo nu en dan conflicten welke een pestende aard hebben. Vaak zijn dezelfde kinderen het slachtoffer. Er zijn rollen aan het ontstaan van leiders en volgers, deze wisselen elkaar nog wel af.

Signalen hiervan zijn:

- *Als het kind, ouder(s), andere kinderen of volwassenen aangeven, dat er gepest wordt.*
- *Kinderen spelen wisselend met elkaar door ruzie en pesten.*
- *Verschillende kinderen komen in de pauze klagen steeds vaker over dezelfde kinderen.*
- *Een spel is "toevallig" steeds net begonnen als het pestslachtoffer eraan komt, terwijl een ander kind even later nog wel mag meedoen.*
- *Zuchten, piepen en steunen van andere kinderen als het pestslachtoffer een idee aandraagt of in de kring iets zegt.*
- *Als andere kinderen zich negatief uitlaten over het kind of zijn / haar familie.*

Aanpak Niveau 2

Wat	Wie	Wanneer	Waar	Hoe
1. Een gesprek met gepeste kind	Leerkracht en gepeste kind/kinderen. <i>Mogelijkheid: Vraag hulp aan gedrags-ondersteunde.</i>	Week 1	Rustige plek	<ul style="list-style-type: none"> ○ Vraag bij voorkeur of een collega jouw groep overneemt of doe het na schooltijd. ○ Leg de procedure uit. ○ Nagaan wat er in vertrouwen is gezegd en niet met de groep mag worden besproken ○ Namen uitvragen, gebeurtenissen, waar, wanneer en wie. Meelopers/betrokken/vrienden
2. Assistentiegroep samenstellen	Leerkracht en kinderen	Week 1	Rustige plek	<ul style="list-style-type: none"> ○ Max. 6 kinderen leg je de situatie uit ○ Benadruk de ellende welke er bij pesten gepaard gaat. ○ Niemand krijgt de schuld, iedereen gaat over in actie. ○ Bespreek het plan en hun oplossingen.
3. Gesprek met de groep	Leerkracht en kinderen	Week 2	In het klaslokaal	<ul style="list-style-type: none"> ○ Leg het probleem voor, <u>eis</u> van de kinderen een serieuze deelname aan het gesprek. ○ Niemand krijgt de schuld, iedereen gaat <u>wel</u> over in actie. ○ Benoem de gevoelens van het gepeste kind (zorg dat je weet of je namen mag noemen, soms wil het gepeste kind dit niet!!). ○ Benoem gedrag wat je verwacht te zien. ○ Benoem hoe dit gecontroleerd wordt. ○ Speel situaties met elkaar na, hoe ziet het er uit? ○ Vraag elk groepslid wat hij/zij gaat doen. Ik ga.. ik wil.. Geef 1 duidelijk doel. (ik ga opstekers geven, ik ga zeggen wat ik zie) Laat het de kinderen noteren. ○ Benadruk het vertrouwen dat je hebt in de groep.
4. Gesprek met Assistentiegroep	Leerkracht en kinderen	Week 3	Rustige plek	<ul style="list-style-type: none"> ○ Vraag naar hun bevindingen ○ Onderneem actie bij verontruste berichten ○ Onderneem actie bij goede berichten ○ Bedenk samen de voortgang
5. Gesprek met de groep	Leerkracht en kinderen	Week 4	Klaslokaal	<ul style="list-style-type: none"> ○ Evalueer de afgelopen periode ○ Bouw ruim de tijd in.

6. Gesprek met de gepeste	Leerkracht en gepeste	Week 1,2,3,4	Rustige plek	<ul style="list-style-type: none"> ○ Bespreek de bevindingen van het kind ○ Bespreek de veranderingen die hij of zij zelf wil bereiken. ○ Geef het kind zelfvertrouwen en controle in eigen kunnen. ○ In week 4 evalueer je de afgelopen weken.
7. Evaluatie met de klas	Met de kinderen en gedrags-ondersteuner	Week 5		<ul style="list-style-type: none"> ○ Ga na wat er in veranderd. ○ Ga na wat werkt. ○ Weet waar je op moet letten.

Niveau 3: Structureel worden dezelfde kinderen gepest.

Er zijn meerdere van de hieronder genoemde signalen in de groep te zien. De kinderen vallen steeds terug in een vaste rol van meeloper, gepeste of pester. Er is sprake van 1 of 2 duidelijke pestslachtoffers. De groep ontwikkelt een ongezond klimaat waarin kinderen negatief met elkaar omgaan.

- *Als het kind, ouder(s), andere kinderen of volwassenen aangeven, dat er gepest wordt.*
- *Bepaalde kinderen staan vaak alleen in de pauze*
- *Dezelfde kinderen zoeken steeds contact bij de leerkracht in de pauze.*
- *Een spel is "toevallig" steeds net begonnen als het pestslachtoffer eraan komt, terwijl een ander kind even later nog wel mag meedoen.*
- *Het pestslachtoffer speelt veel met kleine kinderen en wil liever niet naar buiten.*
- *Zuchten, piepen en steunen van andere kinderen als een pestslachtoffer een idee aandraagt of in de kring iets zegt.*
- *Als andere kinderen zich negatief uitlaten over het kind of zijn / haar familie.*
- *Als men steeds alles van een bepaald kind stom vindt.*
- *Als andere kinderen negatiever reageren op een fout van het pestslachtoffer, dan bij andere kinderen.*
- *Als het kind niet meer naar school wil. Hij of zij klaagt bijvoorbeeld regelmatig over hoofdpijn en buikpijn, terwijl deze pijnen in vakanties verdwijnen.*
- *Een kind in de groep vertoont ernstige signalen van gevolgen pesten als: het gauw prikkelbaar of boos is, nachtmerries heeft, in bed plast of nooit uitgenodigd wordt voor feestjes.*

Aanpak niveau 3

Wat	Wie	Wanneer	Waar	Hoe
1. Plan doorspreken	Leerkracht, gedrags-ondersteuner.	Week 1	Rustige plek	<ul style="list-style-type: none"> ○ Bespreek wie welke taak op zich neemt van ondergenoemd plan. ○ Ruim tijd in in de agenda voor gesprekken met kinderen/ouders etc. ○ Geef goed aan waar je graag ondersteuning wilt hebben.
2. Een gesprek met gepeste kind	Leerkracht en gepeste kind/kinderen.	Week 1	Rustige plek	<ul style="list-style-type: none"> ○ Vraag bij voorkeur of een collega jouw groep overneemt of doe het na schooltijd. ○ Leg de procedure uit. ○ Nagaan wat er in vertrouwen is gezegd en niet met de groep mag worden besproken ○ Namen uitvragen, gebeurtenissen, waar, wanneer en wie. Meelopers/betrokken/vrienden
3. Een gesprek met pestende kind	Leerkracht en pestende kind/kinderen.	Week 1	Rustige plek	<ul style="list-style-type: none"> ○ Confronteer het kind met het pestgedrag ○ Benoem voorbeelden ○ Benoem dat je weet dat de pester een heel leuk kind is en vraag naar motief. ○ Bespreek wat hij/zij nodig heeft om te stoppen. ○ Laat hem/ haar benoemen hoe hij/zij wil dat kinderen hem herinneren bij een reünie. Laat dit noteren. ○ Bespreek wat er is opgeschreven en welk gedrag hij gaat aanpassen ○ Bespreek het gesprek dat er gaat komen met de groep.
4. A. Gesprek met ouders van gepeste 4. B . Gesprek met de ouders van het pestende kind	Leerkracht en ouders	Week 2	Rustige plek	<ul style="list-style-type: none"> ○ Geef een korte uitleg van wat er speelt ○ Geef voorbeelden van incidenten. ○ Leg kort de ZOPA stappen uit. ○ Vraag de ouders om hun medewerking en benadruk het belang van samenwerking. ○ Luister goed naar hoe de ouder het ziet, zij kennen hun kind het allerbeste! ○ Wees een OEN (open, eerlijk en nieuwsgierig) ○ Onderschrijf het belang van een goede sfeer in de groep. ○ Overleg wekelijks een telefoontje om ouders op de hoogte te houden van de begeleiding in school en thuis.

				<ul style="list-style-type: none"> ○ Bied zo nodig extra hulp als blijkt dat kinderen/ouders extra ondersteuning nodig hebben. (vorm van opvoedingshulp/vaardigheidstraining/therapie)
5. Assistentiegroep samenstellen	Leerkracht en kinderen	Week 2	Rustige plek	<ul style="list-style-type: none"> ○ Max. 6 kinderen leg je de situatie uit ○ Benadruk de ellende welke er bij pesten gepaard gaat. ○ Niemand krijgt de schuld, iedereen gaat over in actie. ○ Bespreek het plan en hun oplossingen.
6. Gesprek met de groep	Leerkracht en kinderen	Week 2	In het klaslokaal	<ul style="list-style-type: none"> ○ Leg het probleem voor, <u>eis</u> van de kinderen een serieuze deelname aan het gesprek. ○ Niemand krijgt de schuld, iedereen gaat <u>wel</u> over in actie. ○ Benoem de gevoelens van het gepeste kind (zorg dat je weet of je namen mag noemen, soms wil het gepeste kind dit niet!!). ○ Benoem gedrag wat je verwacht te zien. ○ Benoem hoe dit gecontroleerd wordt. ○ Speel situaties met elkaar na, hoe ziet het er uit? ○ Vraag elk groepslid wat hij/zij gaat doen. Ik ga.. ik wil.. Geef 1 duidelijk doel. (ik ga opstokers geven, ik ga zeggen wat ik zie) Laat het de kinderen noteren. ○ Benadruk het vertrouwen dat je hebt in de groep.
7. Assistentiegroep bespreking	Leerkracht en kinderen	Week 3	Rustige plek	<ul style="list-style-type: none"> ○ Vraag naar hun bevindingen ○ Onderneem actie bij verontruste berichten ○ Onderneem actie bij goede berichten ○ Bedenk samen de voortgang
8. Gesprek met de groep	Leerkracht en kinderen	Week 4	Klaslokaal	<ul style="list-style-type: none"> ○ Evalueer de afgelopen periode ○ Bouw ruim de tijd in.
9. Gesprek met de gepeste en pestende	Leerkracht en gepeste	Week 1,2,3,4	Rustige plek	<ul style="list-style-type: none"> ○ Bespreek de bevindingen van het kind ○ Bespreek de veranderingen die hij of zij zelf wil bereiken. ○ Geef het kind zelfvertrouwen en controle in eigen kunnen. ○ In week 4 evalueer je de afgelopen weken.
10. Samen blijven werken	Leerkracht en kinderen	Week 5	Klaslokaal	<ul style="list-style-type: none"> ○ Volg de stappen van situatie 1 om de kinderen te blijven trainen in goede omgang met elkaar.
11. Evaluatie	Met de kinderen en Gedrags-ondersteuner	Week 5		<ul style="list-style-type: none"> ○ Ga na wat er in veranderd. ○ Ga na wat werkt. ○ Weet waar je op moet letten.